

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/118/2024
Identifikačné číslo spisu:	3721201275
Dátum vydania rozhodnutia:	29.04.2026
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:3721201275.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Unicredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., Praha 4 - Michle, Želetavská 1525/1, IČ: 649 48 242, organizačná zložka v SR: UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., pobočka zahraničnej banky, Bratislava, Šancová 1/A, IČO: 47 251 336, zastúpenej advokátskou kanceláriou ALTER IURIS, s.r.o., Bratislava, Tolstého 9, IČO: 36 708 771, proti žalovanej R. D.G., narodenej X. W. XXXX, A. N., Z. XXXX/XXX, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Ing. Martin Chlapík s.r.o., IČO: 47 253 339, Žilina, Sládkovičova 13, o určenie právnej neúčinnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 6C/19/2021, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 12. októbra 2023 sp. zn. 17Co/74/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 12. októbra 2023 sp. zn. 17Co/74/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d Ľ a š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 24. marca 2022 č. k. 6C/19/2021-277 výrokom I. žalobu zamietol a výrokom II. žalovanej priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil právne ustanoveniami § 42a ods. 1 a 2, § 42b, § 116 a § 117 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“). Žalobkyňa sa prvým petitom žaloby domáhala určenia, že právny úkon (kúpna zmluva), na ktorého základe bol dňa 28. februára 2020 Okresným úradom Žilina, katastrálnym odborom povolený vklad vlastníckeho práva pod č. vkladu V-XXXX/XXXX k špecifikovanému bytu v Ž., medzi predávajúcim W. J., narodeným XX. D. XXXX, F., U. XXX/X (ďalej len „W. J.“ alebo aj ako „dlžník“) a žalovanou ako kupujúcou, je voči žalobkyni právne neúčinný. Druhým petitom žaloby sa žalobkyňa domáhala uloženia povinnosti žalovanej strpieť úkony žalobkyne smerujúce k uspokojeniu jej pohľadávky priznanej žalobkyni voči W. Z..F..P. a W. J. rozsudkom Okresného súdu Žilina z 10. októbra 2019 č. k. 18Cb/83/2019-164 a uznesením Okresného súdu Žilina z 18. decembra 2019 č. k. 18Cb/83/2019-203, vo vzťahu k špecifikovanému bytu, pričom pre prípad, že nebude možné uspokojiť túto pohľadávku žalobkyne, tak žalobkyňa navrhla in eventum, aby bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť jej peňažnú náhradu vo výške 58 906,43 € na špecifikovaný bankový účet.

2. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie konštatoval nedôvodnosť žaloby, keďže nepovažoval za preukázané kumulatívne naplnenie všetkých zákonných podmienok pre odporovateľnosť právneho úkonu v zmysle OZ. Za nesporné v konaní považoval uzatvorenie kúpnej zmluvy medzi žalovanou a W. J. dňa 15. októbra 2019, predmetom ktorej bol špecifikovaný byt (LV č. XXXX, XXXX, XXXX) (ďalej len „kúpna zmluva“), a to krátko (iba 5 dní) po vydaní rozsudku Okresného súdu Žilina z 10. októbra 2019 č. k. 18Cb/83/2019-164, ktorým bola (v tom čase neprávoplatne) priznaná pohľadávka žalobkyni voči dlžníkovi W. J. vo výške 46 616,98 € s príslušenstvom (ďalej len „pohľadávka“). Po nadobudnutí vykonateľnosti tohto rozsudku, vymáhala žalobkyňa priznanú pohľadávku v exekučnom konaní, keďže ale nebola úspešná, domáhala sa v tomto konaní určenia odporovateľnosti právneho úkonu, kúpnej zmluvy. Súd prvej inštancie konštatoval, že žaloba bola na súd podaná riadne a včas (29.4.2021), bola tiež preukázaná existencia vymáhateľnej pohľadávky, boli tak naplnené dve z podmienok odporovateľnosti právneho úkonu. Žalobkyňa však podľa súdu prvej inštancie nepreukázala úmysel dlžníka W. J. ukrátiť svojho veriteľa (žalobkyňu) a tiež skutočnosť, že žalovanej (druhej strane odporovaného právneho úkonu) musel byť úmysel dlžníka odporovaným právnym úkonom ukrátiť veriteľa známy, teda že o ňom vedela alebo musela vedieť, pričom úmysel (ukracujúci) nebolo možné prezumovať, musel byť veriteľom (žalobkyňou) tvrdený a preukázaný.

3. Súd prvej inštancie považoval za preukázané, že W. J. bol len formálnym vlastníkom prevádzaného bytu a v skutočnosti ho užíval (a cítil sa ako jeho vlastník) Z. H. (brat žalovanej), ktorý mal uzatvorenú nájomnú zmluvu už s pôvodným vlastníkom bytu (I. C. F., V.Z.). W. J. ani žalovaná v byte nikdy nebývali, ani ho neužívali. Keďže Z. H. z dôvodu finančných problémov nemohol získať úver, ten na jeho žiadosť odkúpil (od pôvodného vlastníka) jeho kamarát, dlžník W. J., za peňažné prostriedky Z. H.. Podľa súdu prvej inštancie tak motívom predaja bytu žalovanej bola dohoda o vzájomnom vysporiadaní uzatvorená medzi W. J. a Z. H., v zmysle ktorej prevod bytu z W. J. na Z. H., resp. inú osobu, ktorú mal určiť Z. H., sa mal vykonať do 31. mája 2020, v opačnom prípade bol W. J. oprávnený ponúknuť byt tretej osobe za trhovú cenu. Súd prvej inštancie považoval za preukázané aj to, že predaj bytu sa riešil už pred vydaním rozsudku, ktorým bola žalobkyni priznaná pohľadávka proti dlžníkovi, a to s poukazom na objednanie znaleckého posudku (minimálne od 30.4.2019). Z vykonaného dokazovania tiež vyplynulo, že k predaju bytu došlo v čase, kedy W. J. končila viazanosť na dobu fixácie úrokovej sadzby troch rokov za poskytnutý úver a preukázané bolo aj financovanie kúpnej ceny bytu žalovanou. Súd prvej inštancie konštatoval, že ak by aj bol bez akýchkoľvek pochybností preukázaný úmysel W. J. ukrátiť žalobkyňu, žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno preukázania vedomosti žalovanej o tomto úmysle. Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že medzi dlžníkom W. J. a žalovanou nebol blízky vzťah (§ 116 OZ), a tento nebolo možné odvodzovať ani od blízkeho vzťahu (ktorý súd prvej inštancie tiež vylúčil) medzi W. J. a Z. H. (bratom žalovanej), ktorí mali bežný kamarátsky vzťah bez hlbšieho priateľstva a rovnako tak nenaplnil kritériá blízkych osôb (§ 116 OZ). U takýchto osôb (nie blízkych) zákon predpokladá vyššiu mieru dobromyseľnosti a poskytuje im vyššiu mieru právnej ochrany (v nutnosti preukázania vedomosti o úmysle ukrátiť veriteľa v zmysle § 42a OZ). Žalovaná v konaní poprela vedomosť o vymáhateľnej pohľadávke žalobkyne voči W. J., resp. o jeho prípadnom úmysle ukrátiť žalobkyňu, uvedené potvrdil aj brat žalovanej Z. H.. W. J. potvrdil, že títo o jeho finančných záležitostiach nevedeli a nemal dôvod ich o týchto záležitostiach informovať. Súd prvej inštancie nepovažoval za dôvodné odvodzovať vedomosť žalovanej o úmysle dlžníka ukrátiť veriteľa od predpokladanej vedomosti jej brata Z. H.. Z vykonaného dokazovania preňho vyplynulo, že žalovaná W. J. nepoznala, všetky záležitosti ohľadne kúpy bytu a jeho financovania riešil jej brat a žalovaná iba podpísala papiere. Vedomosť žalovanej nepreukázala ani skutočnosť, že bola spolu s bratom spoločníčkou v Y. L. Z..F..P., keďže táto spoločnosť sa stala spoločníkom Z. Z..F..P. až v čase, keď jej spoločník W. J. činnosť v spoločnosti ukončil, ani skutočnosť, že bola spoločníčkou v P. Z..F..P., v ktorej bol konateľom jej brat, keďže v obchodných spoločnostiach bola vedená iba formálne a reálne sa venovala cukrárskej činnosti. Súd prvej inštancie preto žalobu v celom rozsahu zamietol.

4. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Trenčíne (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) rozsudkom z 12. októbra 2023 sp. zn. 17Co/74/2022 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a výrokom I. určil, že právny úkon (kúpna zmluva, uzatvorená medzi W. J. ako

predávajúcim a žalovanou ako kupujúcou), je voči žalobkyni právne neúčinný, výrokom II. v zostávajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, výrokom III. žalobkyni priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd nariadil vo veci dve pojednávania za účelom zopakovania dokazovania (§ 385 ods. 1 v spojení s § 384 ods. 1 CSP), keďže mal za to, že súd prvej inštancie na podklade vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a tým aj k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci v časti odporovateľnosti právneho úkonu. Na prvom pojednávaní odvolací súd zopakoval dokazovanie výsluchom svedkov (W. J., Z. H. a V. M.), na druhom pojednávaní zopakoval výsluch žalovanej a oboznámil rozsudok Okresného súdu Žilina z 12. apríla 2023 sp. zn. 35T/48/2021, ktorým bol W. J. (dovtedy neprávoplatne) uznaný vinným z prečinu poškodzovania veriteľa [§ 239 ods. 1 písm. a), ods. 4 Trestného zákona].

5. Odvolací súd po zopakovaní dokazovania opätovne vyhodnotil (podľa súdu prvej inštancie) nepreukázané podmienky pre odporovateľnosť právneho úkonu. Za nesprávne považoval konštatovanie súdu prvej inštancie, že v čase objednania znaleckého posudku (30.4.2019) žalobkyňa ešte nevedela, či jej bude pohľadávka priznaná (v konaní 18Cb/83/2019-164), čo malo vylučovať úmysel dlžníka ukrátiť pohľadávku veriteľa. Konštatoval, že na odporovateľnosť postačovala vymáhateľná pohľadávka a táto vznikla žalobkyni už 18. februára 2019 (z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že W. J. mal splniť pohľadávku za dlžníka najneskôr do 17.2.2019). Od tohto okamihu bolo potrebné skúmať, či W. J. prevodom bytu na žalovanú kúpnu zmluvou mal úmysel skrátiť veriteľa (žalobkyňu). Odvolací súd sa nestotožnil ani so záverom súdu prvej inštancie, že motívom prevodu bytu W. J. na žalovanú bola dohoda o vzájomnom vypořádání medzi W. J. a Z. H. (bratom žalovanej) a konštatoval, že v konaní nebolo preukázané žiadnym dôkazom, že Z. H. uhradil splátky hypotekárneho úveru za W. J.. Za dôležitý považoval aj zistený rozpor, kedy malo skutočne dôjsť k odpredaju bytu v zmysle uvedenej dohody, či to malo byť k 15. júnu 2020 (výpoveď W. J.), alebo k 31. máju 2020 (znenie dohody), čo podľa odvolacieho súdu preukazovalo, že dohoda v skutočnosti nebola motívom prevodu bytu na žalovanú. Odvolací súd mal výhrady aj k obsahu dohody, keď podľa jeho názoru nebolo zrejmé, či predstavovala zmluvu o budúcej kúpnej zmluve (§ 50a OZ), alebo nepomenovanú zmluvu, ktorej obsahom bolo predkupné právo (§ 51 OZ). Keďže v dohode absentovala vôľa Z. H. kúpiť sporný byt, odvolací súd dospel k záveru, že vznikla nepomenovaná zmluva, ktorej obsahom bolo predkupné právo Z. H. k bytu (analogicky k § 602 a nasl. OZ). W. J. tak nebol povinný sporný byt predať žalovanej a mal mať na zreteli, že prevodom bytu na žalovanú mohol skrátiť žalobkyňu (svojho veriteľa), čo sa podľa odvolacieho súdu aj stalo. Za irelevantné považoval odvolací súd vzťahy W. J. so Z. H. ohľadom hypotekárneho úveru a užívania sporného bytu. Nebolo podľa jeho názoru podstatné, kto bol vlastníkom sporného bytu v skutočnosti a kto formálne. Odvolací súd k uvedenému konštatoval, že kategóriu formálneho vlastníka bytu platné právo nepozná a za podstatné považoval, že týmto vlastníkom bol právne W. J.. Odvolací súd mal za to, že skutočným cieľom oboch bolo zakryť úmysel W. J. ukrátiť veriteľa (žalobkyňu). Odvolací súd na základe vyššie uvedeného považoval za preukázané, že dlžník W. J. mal úmysel ukrátiť svojho veriteľa (žalobkyňu) a považoval tak za splnenú ďalšiu z podmienok odporovateľnosti právneho úkonu. Podporne poukázal aj na rozsudok Okresného súdu Žilina z 12. apríla 2023 sp. zn. 35T/48/2021, ktorým uznal W. J. vinným zo spáchania prečinu poškodzovania veriteľa [§ 239 ods. 1 písm. a), ods. 4 Trestného zákona], ale keďže rozsudok v tom čase nebol právoplatný, neslúžil ako východiskový a kľúčový argument preukazujúci úmysel W. J..

6. Odvolací súd sa ďalej zaoberal preukázaním poslednej podmienky odporovateľnosti právneho úkonu, a to, že úmysel dlžníka W. J. ukrátiť svojho veriteľa (žalobkyňu) musel byť žalovanej známy. Pre odvolací súd bolo neakceptovateľné, že napriek tvrdeniu žalovanej, že sporný byt vždy patril jej bratovi, pri podpise kúpnej zmluvy, v ktorej bol W. J. uvedený ako vlastník, si túto skutočnosť neoverovala. Odvolací súd mal za to, že žalovaná si mala overovať, prečo tomu tak bolo a práve táto skutočnosť mala u žalovanej vyvolať pochybnosti o celej transakcii prevodu bytu. Odvolací súd ďalej konštatoval, že žalovaná mohla vykonať akúkoľvek aktivitu k zisteniu, či W. J. nemal úmysel skrátiť svojho veriteľa pri podpisovaní zmlúv (záložných) v banke, konštatoval tiež, že mala mať a mohla mať vedomosť, že W. J. mal viacero obchodných spoločností, a teda mala zodpovedne pristúpiť k overeniu, či skutočným cieľom prevodu bytu nebolo ukrátenie jeho veriteľa. Z vykonaného dokazovania pre odvolací súd vyplynulo, že žalovaná predmetný byt nepotrebovala a neozrejmla, prečo vôbec mala vôľu ho kúpiť.

Uvedené vzbudilo dojem, že Z. H. napomáhal W.S. J. v ukrátení svojho veriteľa (žalobkyne). Odvolací súd s poukazom na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (R 64/2021) uzavrel, že žalovaná, si mala a mohla overiť, či vlastníč bytu W. J. nemal úmysel kúpnu zmluvou ukrátiť žalobkyňu. Pre odvolací súd bolo tiež podstatné a preukázané, že kúpa sporného bytu W. J. bola sprevádzaná (podľa vyššie uvedenej dohody) aj finančnými prostriedkami Z. H. a táto okolnosť odvolaciemu súdu napovedala o prepojení Z. H. a W. J., keď žalovaná im mala poslúžiť na nadobudnutie bytu a navodenie dojmu, že W. J. nebol schopný uhradiť žalobkyňu svoju pohľadávku. Uvedené malo preukazovať aj neštandardné financovanie kúpnej ceny bytu žalovanou (prvé tri platby poukávané na účet W. J. a tieto vo výške 40 000 € skončili napokon na účte brata žalovanej nie žalobkyne), čo iba ozrejmiло úmysel W. J. ukrátiť svojho veriteľa, žalobkyňu. Žalovaná tiež nevedela odvolaciemu súdu vysvetliť jednotlivé platby, ani uviesť komu patril účet, z ktorého boli v prospech W. J. poukazované viaceré platby (aj pred uzatvorením kúpnej zmluvy aj po uhradení časti kúpnej ceny), čo vzbudzovalo pochybnosť o pravdivosti tvrdenia žalovanej, že sa s W. J. nepoznala, a naopak osvetľovalo vzájomné prepojenie medzi ňou, W. J. a Z. H.. Všetky tieto okolnosti tak preukazovali, že žalovaná mala a mohla vedieť o úmysle W. J. kúpnu zmluvou o prevode bytu ukrátiť žalobkyňu aj keď bolo pre odvolací súd uveriteľné, že naozaj žalovaná nevedela o tomto úmysle W. J., avšak zo všetkých okolností a kontextu to mala a mohla vedieť. Preto odvolací súd dospel k záveru o preukázaní aj poslednej podmienky odporovateľnosti právneho úkonu, ktorou bola vedomosť žalovanej o úmysle W. J. ukrátiť žalobkyňu, a to v podobe zavinennej nevedomosti, ktorá bola postačujúca (R 64/2021). Odvolací súd nezistil, že by právny úkon, ktorý bol predmetom odporovania, ako aj právny úkon, ktorým W. J. nadobudol vlastnícke právo k spornému bytu, boli neplatnými právnymi úkonmi (§ 37 a nasl. OZ). Vykonaným dokazovaním nebolo zistené, že by uvedené právne úkony dotknuté osoby neurobili slobodne (teda, že by konali pod nedovoleným nátlakom), alebo vážne (teda, že nechceli svojim prejavom vôle vyvolať právne následky, ktoré nastali), určite a zrozumiteľne; v konaní neboli preukázané a zistené ani iné dôvody neplatnosti týchto právnych úkonov (§ 37 a nasl. OZ). Odvolací súd preto napadnutý rozsudok zmenil v časti prvého petitu tak, že žalobe žalobkyne v tejto časti vyhovel. Odvolací súd však potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v časti II. výroku.

7. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej tiež „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka odôvodnila arbitrárnosťou a vnútornou rozpornosťou napadnutého rozhodnutia, namietala tiež jeho nedostatočné odôvodnenie a svojvoľný postup súdu v konaní. Podľa dovolateľky sa odvolací súd nevysporiadal s jej podstatnou argumentáciou v konaní, a to, že skutočným vlastníkom bytu bol jej brat (Z. H.) a predávajúci (W. J.) mu iba pomohol prefinancovať kúpu bytu získaním úveru na jeho meno. Celú kúpnu cenu ale zaplatil brat dovolateľky a tá mu iba pomáhala prefinancovať úver, ktorý bol zobrať na predávajúceho v roku 2016 z dôvodu uplynutia 3 ročnej doby fixácie v roku 2019. Dovolateľka preto nikdy nemala skutočnú vôľu nadobudnúť byt do svojho vlastníctva. Rovnako ani predávajúci (W. J.) nemal skutočnú vôľu nadobudnúť byt do svojho vlastníctva, iba prefinancoval úver z banky v prospech brata dovolateľky. Oba právne úkony považovala preto za absolútne neplatné z dôvodu nedostatku vôle podľa § 37 ods. 1 OZ. Dovolateľka namietala, že odvolací súd otázku vlastníctva bytu nepovažoval za podstatnú, podľa názoru dovolateľky ale práve táto otázka bola pre daný spor podstatná. Odvolací súd tak podľa jej názoru porušil procesný postup (§ 387 ods. 3 CSP), podľa ktorého bol povinný zaoberať sa podstatnými tvrdeniami strán v konaní. Namietala tiež, že odvolací súd svoj záver, že nezistil neplatnosť právnych úkonov vôbec neodôvodnil.

8. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP bol potom podľa dovolateľky naplnený s poukazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 5Obo/111/2008 podľa ktorého, „...odporovať možno len takým právnym úkonom, ktoré sú platné a spĺňajú všetky náležitosti stanovené právnymi predpismi...“. Dovolateľka namietala, že odvolací súd nesprávne posúdil platnosť právnych úkonov (oboch kúpnych zmlúv), keď z vykonaného dokazovania bola zrejmá ich absolútne neplatnosť (pre nedostatok vôle), na ktorú mal z úradnej moci prihliadať. Predávajúci (W.S. J.) tak nebol skutočným vlastníkom bytu a dovolateľka jednak nadobúdala byt od nevlastníka (skutočným vlastníkom bol jej brat) a absentovala tiež vôľová zložka dovolateľky skutočne byt nadobudnúť do svojho vlastníctva.

9. Žalobkyňa navrhla dovolanie odmietnuť ako neprípustné z dôvodu, že vymedzené dovolacie dôvody nespĺňali kritériá v zmysle príslušných ustanovení CSP. Mala za to, že dovolanie žalovaného bolo založené výlučne na kritike a nestotožnení sa s právnymi závermi odvolacieho súdu, a to aj napriek tomu, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležitým spôsobom odôvodnil, vyjadril sa ku všetkým námietkam strán sporu a doplnil vo veci dokazovanie. Žalobkyňa nesúhlasila s tvrdeniami žalovaného o tom, že by odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia dostatočne nevysvetlil, prečo nepovažoval námietky žalovaného ohľadom absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy, na podklade ktorej vlastníctvo sporného bytu nadobudol W. J., ako aj kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanou a W. J., za relevantné, resp. za správne. Odvolací súd sa podľa žalobkyne vysporiadal so všetkými podstatnými argumentmi žalovaného a v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol dôvody úspešnosti podanej žaloby zo strany žalobcu v podobe naplnenia zákonných predpokladov pre vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu. V tejto časti preto rozhodnutie odvolacieho súdu nemohlo byť arbitrárne, keďže dalo odpoveď na námietky žalovanej. Žalobkyňa ďalej uvádzala, že žalovaný namietal absolútnu neplatnosť oboch právnych úkonov prvýkrát až na pojednávaní v odvolacom konaní a mala za to, že nižšie súdy nemali dôvod sa zaoberať platnosťou kúpnej zmluvy, na základe ktorej nadobudol vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti W. J., keďže táto nebola súdu predložená ako dôkaz. Naďalej trvala na tom, že vlastníkom spornej nehnuteľnosti bol W. J. a jeho úmyslom bolo ukrátiť žalobkyňu tým, že sa zbaví všetkého bonitného majetku. Poukázala pritom na závery trestného konania vedeného pred Okresným súdom Žilina (sp. zn. 35T/48/202) ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 7. decembra 2023, a ktorým súd rozhodol o vine W. J., zo spáchania prečinu poškodzovania veriteľa [§ 239 ods. 1 písm. a), ods. 4 Trestného zákona]. Žalobkyňa mala za to, že ako súdy v trestnej veci, tak aj odvolací súd v civilnom konaní skonštatovali na strane W. J. existenciu úmyslu ukrátiť splnenie vymáhateľnej pohľadávky žalobcu. Žalobkyňa ďalej uviedla, že W. J. za pomoci Z. H. (brat žalovanej) za účasti žalovanej vytvorili umelú konštrukciu vzájomných právnych vzťahov s cieľom ukrátiť splnenie vymáhateľnej pohľadávky žalobkyne prostredníctvom (odporovaného) právneho úkonu kúpnej zmluvy. Žalobkyňa tiež namietala, že žalovaná v konaní nepreukázala žiadnym dôkazom financovanie sporného bytu jej bratom a nepreukázala tak, že vlastníkom bytu bol jej brat (Z. H.). Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP preto nebol naplnený. Žalobkyňa ďalej namietala, že odvolací súd svojím postupom a rozsudkom nemohol naplniť dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pretože sformuloval záver o platnosti oboch právnych úkonov, čím nebolo v uvedenej veci nutné aplikovať zásadu prednosti neplatnosti právneho úkonu pred neúčinnosťou právneho úkonu, čím sa odvolací súd nemohol odkloniť od rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Žalobkyňa konštatovala, že žalovaná zodpovedala za zavinenú nevedomosť pri uzatváraní kúpnej zmluvy, keďže nebola dostatočne obozretná a nezaujímal sa o jej obsah. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti mal žalobca za to, že odvolací súd sa neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nakoľko odvolací súd nebol povinný vychádzať z tejto rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keďže ani kúpna zmluva, na podklade ktorej W. J. nadobudol vlastníctvo k spornému bytu, a ani kúpna zmluva uzavretá medzi W. J. a žalovanou neboli neplatnými právnymi úkonmi.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech boli vydané rozhodnutia oboch nižších súdov (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP, časť vety pred bodkočiarkou), dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. Dovolateľka v prejednávanej veci dovolanie odôvodnila dôvodmi prípustnosti podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, t. j. tým, že jej súd nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý

proces a aj nesprávnym právnym posúdením vecí odvolacím súdom v otázke pre jeho rozhodnutie významnej za cenu odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

13. Arbitrárnosť môže mať v rozhodnutiach súdov rôznu podobu. Podľa konštantnej judikatúry ÚS SR o arbitrárne rozhodnutie ide najmä vtedy, ak je svojvoľné. Môže tiež ísť o extrémny nesúlads právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárnosť môže tiež spočívať v hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že prijaté skutkové závery z vykonaných dôkazov pri žiadnej ich nožnej interpretácii nevyplyvajú. Arbitrárnosť teda znamená interpretačný excés. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020).

14. Podľa § 387 ods. 3 CSP, odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštalcie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštalcie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

15. Podľa § 37 ods. 1 OZ, právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný.

16. Podľa § 42a ods. 2 OZ, odporovať možno právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy, a právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený, a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a § 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať.

17. Jednou z možností, ako sa veritelia môžu dôsledkom nepoctivého konania dlžníka brániť, je inštitút odporovateľnosti právnych úkonov. Odporovateľnosť právnych úkonov spočíva v tom, že ak dlžníkove právne úkony ukracujú uspokojenie veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky, môžu byť veriteľom napadnuté a súdom prehlásené vo vzťahu k veriteľovi za neúčinné, čo znamená, že majetok, ktorého sa tieto dlžníkove úkony týkajú, môže slúžiť k uspokojeniu veriteľovej pohľadávky, pretože na úspešne odporované dlžníkove úkony sa vo vzťahu k veriteľovi pozerá akoby sa neboli stali. Predmetom odporovateľnosti sú právne úkony, pre ktoré musia byť vždy naplnené zákonné kritéria ich platnosti (§ 37 ods. 1 OZ). Platný právny úkon predpokladá, že k prejavu vôle došlo slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne, s možným predmetom plnenia. Základnými zložkami vôle sú jej sloboda a vážnosť. Ak právny úkon nebol urobený slobodne, vážne, určite, zrozumiteľne a s možným predmetom plnenia, bol absolútne neplatný, pritom na takúto absolútnu neplatnosť právneho úkonu bolo potrebné v konaní prihliadať aj bez námietky (ex offa). Vážnosť vôle súvisí s tým, že sa zdanlivo prejavuje vôľa, ktorá v skutočnosti neexistuje, resp. síce existuje, avšak v inej kvalite, než to ukazuje jej prejav. K takýmto prejavom vôle patria úkony urobené s vnútornou výhradou alebo simulované právne úkony.

18. Odvolací súd v napadnutom rozsudku konštatoval (na zopakovaním dokazovania) skutkové závery, že dovolateľka predmetný byt nepotrebovala, nezrejmla, prečo vôbec mala vôľu ho kúpiť, konštatoval tiež, že mala (dovolateľka) poslúžiť na nadobudnutie kúpy sporného bytu W.S. J. a jej bratovi. Pre dovolací súd bolo neakceptovateľné, že dovolateľka nenamietala pri podpise kúpnej zmluvy v nej označeného W. J. ako vlastníka bytu, a to napriek jej tvrdeniam v konaní, že skutočným vlastníkom bytu bol jej brat (Z. H.). Sama dovolateľka v konaní opakovanne vo vzťahu k uzatvoreniu kúpnej zmluvy namietala, že „iba podpisovala papiere“. Vo vzťahu k týmto zisteniam odvolací súd následne iba stručne konštatoval, že vykonaným dokazovaním nezistil, že by právny úkon, ktorý bol predmetom odporovania (ako aj právny úkon, ktorým W. J. nadobudol vlastnícke právo k spornému bytu), boli neplatnými právnymi úkonmi (§ 37 a nasl. OZ). Toto svoje konštatovanie ale nijako neodôvodnil a nebolo možné ho vyvodit' ani zo zistených (vyššie citovaných) skutkových záverov.

19. Otázkou platnosti (odporovaného) právneho úkonu sa v konaní nezaoberal ani súd prvej inštancie, ktorý na základe vykonaného dokazovania ustálil a považoval za preukázané, že W. J. bol iba formálnym vlastníkom bytu, nemal ho teda záujem nadobudnúť do svojho skutočného vlastníctva. Konštatoval tiež, že z dôvodu finančných problémov Z. H. (a s tým spojenej nemožnosti získať hypotekárny úver), sporný byt na jeho žiadosť (a za jeho peňažné prostriedky) odkúpil W. J. v roku 2016. Odvolací súd síce vyslovil, že skutkové zistenia súdu prvej inštancie boli nesprávne, otázkou „vlastníctva“ k spornému bytu sa ale odmietol zaoberať. Odvolací súd považoval za irelevantné vzťahy W. J. so Z. H. ohľadom hypotekárneho úveru a užívania sporného bytu a nebolo podľa jeho názoru podstatné, kto bol vlastníkom sporného bytu v skutočnosti a kto formálne. S takýmto konštatovaním odvolacieho súdu nebolo možné súhlasiť. Práve otázka skutočného, resp. iba formálneho vlastníctva bytu bola v konaní vo vzťahu k posúdeniu otázky platnosti právneho úkonu, ktorý bol predmetom odporovania (ako aj právneho úkonu, ktorým W. J. nadobudol vlastnícke právo k spornému bytu), podstatnou. V konaní tak zostali nezodpovedané podstatné otázky vo vzťahu k platnosti odporovaného právneho úkonu (ako aj právneho úkonu, ktorým W. J. nadobudol vlastnícke právo k spornému bytu), a to, či bolo slobodnou a vážnou vôľou žalovanej sporný byt nadobudnúť do svojho vlastníctva, alebo tak konala s vnútornou výhradou, resp. išlo o simulovaný právny úkon, tiež, či bolo slobodnou a vážnou vôľou W. J. nadobudnúť sporný byt do svojho vlastníctva, alebo týmto právnym úkonom iba simuloval nadobudnutie vlastníctva k bytu a „skutočným vlastníkom“ bytu bol brat žalovanej Z. H..

20. Otázka platnosti právneho úkonu dovolateľky pri kúpe bytu bola podstatnou aj vo vzťahu k posúdeniu motívu dovolateľky pre jeho kúpu a tiež vo vzťahu k posúdeniu vedomosti dovolateľky o úmysle W. J. ukrátiť žalobkyňu (resp. zavinenej nevedomosti). Odvolací súd na jednej strane konštatoval, že dovolateľka v konaní nevysvetlila, prečo mala vôľu sporný byt kúpiť, keď ho nepotrebovala, na druhej strane ale neôdôvodnil, prečo považoval za nesprávne skutkové závery súdu prvej inštancie, že dovolateľka byt kupovala pre brata, ktorý v ňom dlhodobo býval a jeho kúpu aj financoval. V konaní nebolo tiež odvolacím súdom odôvodnené, akým spôsobom si mala a mohla dovolateľka overiť, či W. J. nemal úmysel ukrátiť žalobkyňu. Samotná vedomosť dovolateľky o jeho pôsobení vo viacerých obchodných spoločnostiach tejto vedomosti (o úmysle W. J.) nemohla nenásvedčovať aj s poukazom na zistené skutkové závery, že dovolateľka nemala vedomosť (ani len) o existencii vymáhateľnej pohľadávky voči žalobkyňi.

21. Všeobecné súdy v sporovom súdnom konaní nemajú poskytovať formálny či formalistický výklad a aplikáciu práva, ale majú poskytovať taký výklad a aplikáciu práva, ktorý je materiálnou ochranou zákonnosti, aby bola zabezpečená spravodlivá a účinná ochrana práv a oprávnených záujmov strán sporu (porovnaj čl. 2 ods. 1 Základných princípov CSP). Civilné sporové konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie. K základným právam strany sporu, obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí i právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. Zásada iura novit curia („súd pozná právo“) neznamena len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv.

22. Prípustnosť a aj dôvodnosť dovolania dovolateľky vychádza z ustanovenia § 420 písm. f) CSP; z doterajšej judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že vo výnimočných prípadoch aj arbitrárnosť právneho posúdenia vecí súdmi nižších inštancií môže odôvodňovať prípustnosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP (v tejto súvislosti porovnaj napríklad 4Cdo/5/2019 a 4Cdo/6/2019).

23. So zreteľom na povahu a účel dovolacieho konania preto najvyšší súd dospel k záveru, že v danej procesnej situácii, pre dosiahnutie zmyslu a podstaty ďalšieho konania prichádza do úvahy iba zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (keď nápravu možno dosiahnuť týmto spôsobom) pre existenciu procesnej vady konania podľa § 420 písm. f) CSP. Z týchto dôvodov tak bolo potrebné podľa § 449 ods. 1 CSP a § 450 rovnakého zákona rozhodnúť spôsobom uvedeným vo výroku tohto uznesenia.

24. Vzhľadom na konštatovanie existencie prvého dovolacieho dôvodu (podľa § 420 CSP) aj dôvodu prípustnosti dovolania [podľa písm. f) rovnakého ustanovenia] už dovolací súd nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom [podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP]. Postupoval pritom v súlade so svojou prevažujúcou rozhodovacou praxou, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti (pri ktorej existencii musí vždy dôjsť k zrušeniu dovolaním napadnutého rozhodnutia a k vráteniu veci jeho pôvodcovi na ďalšie konanie) ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je posudzovanie otázok súvisiacich so správnosťou právneho posúdenia predčasné (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016 a 8Cdo/70/2017).

25. V novom konaní bude odvolací súd povinný vyhodnotiť platnosť právneho úkonu, ktorý bol predmetom odporovania (ako aj právneho úkonu, ktorým W. J. nadobudol vlastnícke právo k spornému bytu), a to s ohľadom na všetky v konaní preukázané a zistené skutočnosti, tiež s ohľadom na závery konania vedeného pred Okresným súdom Žilina (sp. zn. 35T/48/202, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 7.12.2023). Bude tiež povinný vyhodnotiť motív kúpy bytu dovolateľkou, a to aj vo vzťahu k jej (ne)vedomosti o existencii samotnej vymáhateľnej pohľadávky, ako aj jej (ne)vedomosti o úmysle W. J. ukrátiť žalobkyňu a svoje skutkové závery aj vo vzťahu k zisteným skutkovým záverom súdu prvej inštancie riadne odôvodniť.

26. Nadväzujúc na tieto východiská sa odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia ústavne konformným spôsobom vysporiada nielen s tým, či predmetom odporovania bol platný právny úkon, ale aj so všetkými v konaní nepreukázanými zákonnými podmienkami odporovateľnosti právneho úkonu, s dôrazom na (ne)vedomosť dovolateľky o úmysle W. J. ukrátiť žalobkyňu.

27. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.